Työterveyslaitos

YHTEISTYÖSSÄ:

Eettinen kuormitus opetustyössä – yksilön kokemuksesta ilmiön yhteisölliseen hallintaan?

Opettajien eettinen kuormitus haltuun! -projekti, 2024–2026

Heikkilä, Heli & Kurki, Anna-Leena

FERA2025, perjantaina 7.11.

Työsuojelurahasto
Arbetarskyddsfonden
The Finnish Work Environment Fund

Miten opettajat kuvaavat arjen eettisesti haastavia tilanteita?

”Koulussa nähdään haasteet, mut perhe ei näe sitä ollenkaan”

”Mun pitää tunnollisesti huolehtia [oppilaiden asiat] – mut sitten mun pitäis huolehtia et mä en ite kuormitu liikaa”

” [aika] menee heikkojen, vilkkaiden kanssa, saako taitavat oman tasoistaan opetusta.”

”Ruokalassa ei saa pitää lakkia, mut jollakin oppilaalla lakki tai takki on se turvapaikka”

”Siirtyminen lähikouluun ei ole aina oppilaan edun mukaista, mutta joudun kuitenkin vakuuttelemaan huoltajille, että päätös on hyvä”

”Että en pysty tekemään sitä työtä niin hyvin kun haluaisin”

”[Koulukiusaamisen selvittelystä] olisi pitänyt antaa ihan virallinen lausunto… kun siitä oli kulunut puoli vuotta en voinut olla varma”

” Tulee sinne johtajat, sosiaalitoimi tai lääkärit… hirveen helposti se opettajan näkemys sivuutetaan.”

”Ohjaanko näitä, jotka on täällä luokassa vai lähdenkö hakemaan yhtä sieltä vessasta”

”Meil on lapsia jotka on psyykkisesti huonossa kunnossa”

Vaikeus puuttua toisen opettajan [epäeettiseksi koettuun] toimintaan.

©TYÖTERVEYSLAITOS

Opetustyössä eettinen pohdinta on osa arkea

- Eettisesti pulmallisissa tilanteissa henkilö
  - ei tiedä mikä on oikein tai paras toimintatapa
  - kokee ettei voi toimia arvojensa mukaisesti tai oikeaksi kokemallaan tavalla
  - tunnistaa useamman ratkaisuvaihtoehdon, jotka kaikki tuntuvat jollain tapaa ongelmallisilta (esim. Koli, 2014; motiivikonflikti)
  - joutuu syystä tai toisesta toimimaan koulun sääntöjen vastaisesti. (mm. Heikkilä ym. 2023; Engeström & Sannino, 2011)
- Tilanteet liittyvät tyypillisesti oppilaiden kanssa toimimiseen tai vuorovaikutukseen vanhempien, kollegojen tai muiden ammattilaisten kanssa (mm. Kurki ym. 2019; Kauppi ym. 2022; Heikkilä ym. 2023).

➢ **Eettisesti pulmalliset tilanteet kuormittavat (stressi, jännittyneisyys, ahdistus, työn mielekkyyden haasteet) (mm. Heikkilä ym. 2023; Koli, 2014).**

©TYÖTERVEYSLAITO S

Kuinka yleisiä eettisen kuormituksen kokemukset ovat?

Kunta10-tutkimus (OPEKU, 2024)

- Varhaiskasvatuksen opettajista 19 %, erityisopettajista 17 % ja lukion ja peruskoulun yläluokkien opettajista 14 % kokee joutuvansa viikoittain **toimimaan omien arvojensa vastaisesti.**
- Luokan- ja varhaiskasvatuksen opettajista 9 %, erityisopettajista 10 % ja lukion ja peruskoulun yläluokkien opettajista 7 % kokee joutuvansa viikoittain **toimimaan sääntöjen ja normien vastaisesti.**

Keskeneräinen työn muutos ilmenee työhyvinvoinnin haasteina

(Koli 2014; Pynnönen ym. 2022)

Yhteisölähtöinen logiikka

Kaikilla oppilailla on sosiaalisesta taustastaan riippumatta oikeus saada samanlaista opetusta.

Yksilölähtöinen logiikka

Jokaisella oppilaalla on oikeus saada omia kykyjään ja tarpeitaan vastaavaa opetusta.

Eettisesti kuormittavat tilanteet koulussamme

- Kriittisten ja motiivikonfliktien tunnistaminen ja jakaminen
- Vertaiskokemukset ja -tuki

Eettisesti kuormittavien tilanteiden tulkinta

- Opetustyön muutoksen näkyväksi tekeminen yleisellä ja oman koulun tasolla
- Kuormituskokemuksille uusi tulkintakehys
- Etäisyyden ottaminen kokemuksesta → toimijuuden mahdollistuminen

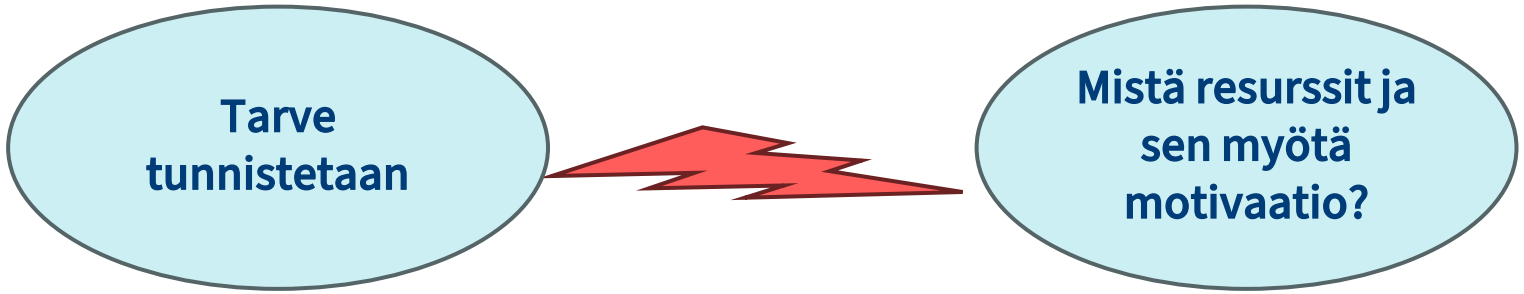
Ratkaisuja eettiseen kuormitukseen

Kokeileva kehittäminen

Ratkaisujen arviointi

Kehittävä arviointi

Menetelmä toiveiden ja arjen ristipaineessa

Opettajankoulutuksen rooli?

- Millaiset valmiudet arkeen koulutus tällä hetkellä antaa eettisen kuormituksen hallinnan näkökulmasta?
- Mitä keinoja tarjotaan opettajille hyvinvoinnin edistämiseen – yhteisötasolla?

Kirjallisuus

Engeström, Y., & Sannino, A. (2011). Discursive manifestations of contradictions in organizational change efforts: A methodological framework. Journal of organizational change management, 24(3), 368-387.

Heikkilä, M., Mauno, S., Herttalampi, M., Minkkinen, J., Muotka, J., & Feldt, T. (2023). Ethical dilemmas and well-being in teachers' work: A three-wave, two-year longitudinal study. Teaching and Teacher Education, 125, 104049.

Kauppi, M., Vesa, S., Kurki, A. L., Olin, N., Aalto, V., & Ervasti, J. (2022). Opettajat muuttuvassa koulumaailmassa: Opettajien työhyvinvoinnin kehitys opetussuunnitelmauudistuksen aikana.

Koli, A. (2014). Työn mieltä etsimässä: Työhyvinvoinnin edistäminen ammatinopettajien työssä.

Kurki, A. L., Uusitalo, H., & Teperi, A. M. (2019). Enhancing proactive safety management in schools using the change workshop method. Learning, Culture and Social Interaction, 23, 100348.

Pynnönen, L., Kallo, J., & Silvennoinen, H. (2022). Tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeuksia edistävä peruskoulu? Oikeudelliset normit osana koulutuksellisen oikeudenmukaisuuden uudelleenmäärittelyä. Kasvatus, 53(4), 391-407.

Työterveyslaitos

Kiitos

HYVÄÄ
TYÖPÄIVÄÄ!

Lisää asiaa työelämästä? Seuraa Työterveyslaitosta somessa ja vieraile verkkosivuillamme ttl.fi. Muista myös tilata uutiskirjeemme!

Opas eettisen kuormituksen hallintaan opetustyössä julkaistaan vuodenvaihteessa Työterveyslaitoksen verkkosivuilla, mistä se on vapaasti käyttöön otettavissa!